

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-132

17 EKİM

ULUSLARARASI YOKSULLUKLA MÜCADELE GÜNÜ

17 Ekim günü, 1993 yılında Birleşmiş Milletlere üye ülkelerin katıldığı Genel Kurul'da, tüm ülkelerde yoksulluğu ortadan kaldırmak ve bu konudaki farkındalığı arttırmak için "Dünya Yoksullukla Mücadele Günü" olarak belirlenmiştir.¹

Yine Birleşmiş Milletlere üye ülkeler tarafında kabul edilen "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri" kapsamında, 17 hedeften ilki 2030 yılına kadar yoksulluğun ortadan kaldırılmasıdır.²

Yoksullukla mücadele gününün bu yılki teması **"yoksulları maruz kaldıkları aşağılanma ve dışlanmadan kurtarmak ve tüm çeşitlerini kapsayacak şekilde yoksulluğa son verilmesidir."**³ Yoksulluğu tüm boyutları ile anlamak için yoksulluğun sadece gelir azlığı olmadığını bilmemiz, bununla mücadele için alınacak kararlarda, yoksulların da söz sahibi olmalarını sağlamamız gerekmektedir.⁴

İnsan hakları kapsamında her bireyin onurlu bir şekilde yaşamını sürdürebilme olanağına sahip olması gereklidir. Yoksulluk, günlük temel ihtiyaçları karşılayacak ekonomik güce sahip olamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Buna göre yiyecek, içecek, barınma gibi ihtiyaçlar temel ihtiyaçlar kapsamındadır.⁵

2013 yılında aşırı yoksulluğun görüldüğü kesimlerde yaşayan 767 milyon insanın günlük harcaması 1.90 \$ altındadır⁶. Yoksulluk, refah düzeyi düşük ülkelerde yaygın olmakla birlikte, refah düzeyi yüksek olan ülkelerde de mevcuttur. Yoksulluk oranının düşük olduğu 30 OECD (Organisation For Economic Co-Operation And Development - Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ülkesi arasında en düşük yoksulluk oranına sahip ülkeler Danimarka (%5,3), İsveç (%5,3) ve Çek Cumhuriyeti'dir (%5,8). Yoksulluğun en yüksek olduğu ülkeler arasında ABD (%17,1), Türkiye (%17,5) ve Meksika (%18,4) bulunmaktadır. Türkiye'deki yoksulluk oranı OECD ortalamasından yüksektir.⁶ Çocukların yaşa göre boy, boya göre ağırlık gibi göstergelerle ve 5 yaş altı çocuk ölüm hızına bakarak düzenlenen Küresel Açlık İndeksi (Global Hunger Index)'nin 2016 verilerine göre Sahra Altı Afrika ve Güney Asya'da ciddi seviyede açlık görülmektedir. Yine Doğu ve Güneydoğu Asya, Kuzey Afrika, Latin Amerika ve Doğu Avrupa'da orta seviyede açlık devam etmektedir⁷. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verileri de yoksulluğun farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerde farklı olabildiğini göstermektedir. Başta Asya ve Pasifik bölgeleri olmak üzere, orta-gelir düzeyindeki ülkelerde yoksulluk hızla azalmakla iken, düşük-gelirli ülkelerdeki nüfusun %47,2' sinin mutlak yoksulluk altında-bir başka deyişle nüfusun nerdeyse yarısının aç olduğu görülmektedir.⁸

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2015 Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması bulgularına göre yoksulluk oranı %14,7 olup, bir önceki yıla göre 0,3 puan düşmüştür. Aile içerisindeki gelirler sıralandığında en ortadaki gelire "medyan gelir" denir. Bu gelirin %60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre ise yoksulluk oranı bir önceki yıla göre 0,1 puan artarak %21,9 olmuştur. Bir başka deyişle tüm nüfusta her beş kişiden

¹ [Internet] http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ydiDavidGordon_poverty.pdf Erişim tarihi: 05.10.2016

² [Internet] <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> Erişim tarihi: 05.10.2016

³ [Internet] <http://www.un.org/en/events/povertyday/> Erişim tarihi: 13.10.2016

⁴ [Internet] http://www.ohchr.org/Documents/Publications/OHCHR_ExtremePovertyandHumanRights_EN.pdf Erişim tarihi: 11.10.2016

⁵ [Internet] <http://www.psikiyatri.org.tr/presses.aspx?press=395> Erişim tarihi: 05.10.2016

⁶ [Internet] <http://blogs.worldbank.org/opendata/chart-385-million-children-live-extreme-poverty> Erişim tarihi: 11.10.2016

⁷ [Internet] Global Hunger Index <http://ghi.ifpri.org/> Erişim Tarihi: 12.10.2016

⁸ [Internet] http://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2016-transforming-jobs/WCMS_480792/lang-en/index.htm Erişim tarihi: 11.10.2016

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-132

biri yoksuldur. TÜİK'e göre okur-yazar olmayanların %27,2'sinin, yükseköğretim mezunlarının %1,6'sının yoksul olması eğitim seviyesi düştükçe yoksulluk oranının arttığını göstermektedir.⁹

Dört yıllık panel veri kullanılarak hesaplanan sürekli yoksulluk oranı, eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %60'ına göre son yılda ve aynı zamanda önceki üç yıldan en az ikisinde de yoksul olan fertleri kapsamaktadır. Buna göre, 2014 yılında sürekli yoksulluk oranı %15,1 iken 2015 yılında bu oran artmış ve %15,8'e çıkmıştır.⁷

Nüfusun %43'ü konutunda yalıtımdan dolayı ısınma sorunu, %39'u sızdıran çatı, nemli duvarlar, çürümüş pencere çerçevesi ve %20,6'sı odaların karanlık olması veya yeterli ışık almaması gibi sorunlar yaşamaktadır. **Taksit ödemeleri veya borçları olanların oranı %67,9'dur. Yani nüfusun üçte ikisi borçludur.**⁷

Finansal sıkıntıda olma durumunu ifade eden maddi yoksunluk (beyaz-kahverengi eşya, telefon, otomobil sahipliği, beklenmedik harcamalar, evden uzakta bir haftalık tatil, kira, konut kredisi, borç ödemeleri, iki günde bir et, tavuk, balık içeren yemek ve evin ısınma ihtiyacının ekonomik olarak karşılanamaması) belirten nüfusun payı ise 2014 yılında %29,4 iken 2015 yılında %30,3'e yükselmiştir.⁷

Gelir dağılımına gelince, daha da bozulma olduğunu görürüz. **En yüksek gelir grubunun toplam gelirden aldığı pay %46,5'e yükselmiş, en düşük gelir grubunun aldığı pay daha da azalmıştır. Yani, gelir eşitsizliği bir önceki yıla göre 0,006 puan artmıştır.**⁷

Bu durumda ülkemizde gelir dağılımı bozuldukça, hanehalkı büyüklüğü arttıkça, eğitim düzeyi düştükçe, barınma koşulları kötüleştikçe yoksulluk riski giderek daha da artmaktadır.⁷

Yoksulluğun sağlık üzerine etkilerine baktığımızda en fazla etkilenen gruplar çocuklardır. Yoksulluk prematürite, düşük doğum ağırlığı ve anomalili doğumda artışa neden olur. Ayrıca çocuklarda beslenme bozuklukları nedeniyle büyüme ve gelişmenin bozulmasına, enfeksiyon sıklığında artışa, yetersiz bağışıklamaya neden olur.¹⁰ İkinci olarak sayabileceğimiz hassas grup yaşlılardır. Gelişmekte olan ülkelerde, özellikle yalnız yaşayan yaşlılar, yoksulluktan daha fazla etkilenmektedirler. Yaşlılarda bulaşıcı hastalıklara bağlı ölüm oranının yüksekliği sıklıkla yoksullukla ilişkilendirilmektedir.¹¹

Sürdürülebilir bir gelecek oluşturmak, ancak mutlak yoksulluk ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması için çabalarımızı artırmak ve herkesin insan haklarından tam olarak faydalanabilmelerini sağlamakla mümkündür. Yoksulluk içinde yaşayan insanların, kendilerini ve içinde yaşadıkları toplumu etkileyecek kararlarda tam katılımlarının sağlanması, sürdürülebilir bir gelecek oluşturmak için belirlenen politika ve stratejilerin temel yaklaşımı olmalıdır. Bu yolla, toplumların sadece seçkin azınlığın değil, tüm insanlığın ihtiyaçlarını ve arzularını karşılayabilmesini güvence altına alabiliriz.¹²

Dünya Yoksullukla Mücadele Günü, yoksulluk içinde yaşayan kişilerin çabaları ve sıkıntılarının farkına varılması, bu kişilerin kaygılarını başkalarına duyurabilmemiz ve yoksullukla mücadelede konusunda bilinç oluşturabilmemiz açısından bizlere önemli bir fırsat sunar.¹³

⁹ [Internet] <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21584> Erişim tarihi: 05.10.2016

¹⁰ Stanhope M, Lancaster J (1996). Community Health Nursing, Process and Practice for Promoting Health, Mosby Year Book, Third Edition, 514-527

¹¹ Global Health and Aging, National Institute on aging, WHO, October 2011 p7

¹² [internet]: <http://www.who.int/life-course/news/events/2016-poverty-eradication-day/en/> Erişim tarihi: 08.10.2016

¹³ Birleşmiş Milletler, Genel Sekreter Raporu, A/61/308, para. 58